

Transparency International Sverige

Seminarierapport - Partifinansiering: Vad kan vi lära oss av våra grannländer?

Den 24 mars 2014 arrangerade Transparency International (TI) Sverige ett seminarium om transparens i partifinansiering. Detta var en del av den seminarieserie som hölls i samband med TI Sveriges 10-årsjubileum. Till detta seminarium hade representanter för TI:s avdelningar i de baltiska och övriga nordiska länderna inbjudits att delta.

Seminariet inleddes med att TI Sveriges ordförande Ann Wilkens hälsade alla välkomna och tackade för de tio års engagemang som ligger bakom organisationens jubileum. Ordföranden betonade vikten av den svenska organisationens roll som granskande och opinionsbildande i dess fortsatta kamp mot korruptionen.

Därefter välkomnades TI:s ordförande Hugette Labelle som inledde med att framhålla styrkan av TI:s decentraliserade organisation med nationella autonoma avdelningar. Hugette poängterade att korruption är ett globalt problem som inte är centrerat till enbart utvecklingsländer utan även är högst aktuellt i utvecklande länder i Europa. TI:s korruptionsbarometer GCB (Global Corruption Barometer) visar på hur politiska partier är särskilt känsliga för att korrumpas - varför dagens diskussion därför är av största vikt. Hon avslutade med att belysa bl.a. Sveriges och Schweiz bristande lagstiftning på området partifinansiering och transparens.

Moderator Peter R. Dahlen presenterade representanterna för TI Lettland, TI Norge och TI Finland. Ordförande för TI Lettland, Inese Voika, inledde med att förklara hur landets nu starka lagstiftning för partifinansiering måste förstås mot landets korrupta politiska historia. Lagstiftningen är utformad efter rekommendationer från GRECO och inkluderar både ett tak för hur mycket enskilda personer får donera och krav på transparens. I Lettland får endast privatpersoner donera pengar till politiska partier medan företag inte är tillåtna att göra detsamma. Inese menar att utbytet av information mellan grannländer är viktigt men att en lyckad lagstiftning i ett land inte enkelt kan exporteras till ett annat. Istället betonade hon vikten av att anpassa ett system till den lokala kontexten för att skapa en effektiv mekanism mot korruption. Även om Lettlands lagstiftning idag är stark saknas en medvetenhet och ett bredare engagemang för dessa frågor i samhället. TI Lettland jobbar idag främst med att stärka befolkningens kunskap om korruption i partifinansiering för att i ett längre perspektiv öka kravet på att syna politiker. Kombinationen av medial granskning och opinionsbildning liksom den TI arbetar kommer på sikt stärka civilsamhället och dess gemensamma röst mot korruption.

TI Finlands ordförande Erkki Laukkanen pekade på att Finland har en gedigen och stark lagstiftning för att förhindra korruption i partifinansiering och även här finns det ett tak på hur mycket privatpersoner, organisationer och företag får donera. Transparens gäller även för summor överstigande 800 euro på kommunal nivå och 1500 euro på statlig och EU-nivå. Problemet i Finland är främst den statliga revisionens bristande granskning av de politiska partiernas finansiering. För det första saknar statsrevisionen laglig rätt att granska tredje part (organisationer och intressegrupper). För det andra saknar revisionen resurser för att klara av att granska partier på den kommunala nivån. Dock fungerar revisionen väl på statlig

och på EU-nivå. Ett ökat intresse från civilsamhället skulle kunna öka kravet på att mer resurser ges till statsrevisionen för att granska politiska partier och TI Finland fortsätter därför sitt arbete med opinionsbildning och informationsspridning. Ett förslag TI Finland arbetar med är ex ante granskning av politiska partier vilket innebär att man granskar partier i upptakten till politiska val istället för efter. Att informera väljare om olika partiers finanser och vilka som stöttar partiet finansiellt skulle kunna vara rätt väg till att väcka intresse och opinion för en mer omfattande granskning av partier även på lokal nivå.

Guro Slettemark, TI Norge framhöll att Norge har ett mycket transparent system där politiska partier kontinuerligt redovisar för alla bidrag de tar emot. Uppgifterna publiceras på www.partifinansiering.no och ger en god överblick över partiers inkomster, statliga bidrag, donationer samt interna finansiella överföringar. Partier med inkomst understigande 10 000 NOK är undantaget från att redovisa sina finanser. Även om Norge klarar sig bra på de flesta punkter finns det enligt Guro fortfarande frågor att jobba med. För det första finns det inget tak på hur mycket en enskild person eller ett företag kan donera. För det andra redovisas inte partiers utgifter och för det tredje saknas en större kunskap huruvida politiker faktiskt ger donatorer politiska fördelar i utbyte mot finansiellt stöd.

Dessa anföranden följdes av en paneldiskussion där de tre föregående talarna samt ytterligare tre representanter för TI Estland, TI Litauen och TI Sverige gjorde korta presentationer och svarade på publikens frågor. Från TI Sveriges sida (Birgitta Nygren) informerades om att Riksdagen i början av mars antagit en lag om partifinansiering i enlighet med tidigare förslag från regeringen men samtidigt ändrat lagen om statliga bidrag till partier så att det inte längre går att ta emot anonyma bidrag för ett parti som önskar komma i åtnjutande av statliga bidrag.

En gemensam nämnare angående framtida utmaningar är kontrollen av t.ex. fackförbund, lobbygrupper och NGOs och huruvida de som donatorer tillåts influera den politiska agendan. Estland, Lettland och Litauen talade även om hur aktörer har tänt på reglerna för politisk reklam genom att låta exempelvis krönikörer och familjemedlemmar förmedla ett politiskt partis eller kandidats visioner å deras vägnar. Denna form av politisk marknadsföring är svår att kontrollera och är frågor som man fortsätter arbeta med.

Skrivet av Maria Göthberg